

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

SCHOOL-BASED MANAGEMENT OF SCHOOL UNDER
SISAKETPRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

¹มนต์ทิวา สงคราม, ²อุดมพันธ์ุ พิชญ์ประเสริฐ และ ³สุรศักดิ์ ศรีกระจำง

¹Monthiwa Songkram, ²Udompan Pitprasert and ³Surasak Srikrachang

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย

Sisaket Rajabhat University, Thailand

¹stu6530117104@sskru.ac.th

Received: May 21, 2024; Revised: June 27, 2024; Accepted: July 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และ 3) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 และ 3) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการกระจายอำนาจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมวางแผน กระจายอำนาจไปยังงาน 4 ฝ่าย มอบหมายผู้รับผิดชอบและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ สร้างความเข้าใจในหน้าที่ให้อำนาจการตัดสินใจ

คำสำคัญ : การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน; สภาพที่พึงประสงค์

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Abstract

The purposes of this research were to; 1) study the current and desirable conditions of School-Based Management of School under Sisaket Primary Education Service Area Office 1 2) analyze the need of School-Based Management of School under Sisaket Primary Education Service Area Office 1 and 3) to study guidelines for improving the efficiency of School-Based Management of School under Sisaket Primary Education Service Area Office 1. The research findings were as follows 1) the current conditions and desirable conditions of of School-Based Management of School under Sisaket Primary Education Service Area Office 1 were rated at high and highest level respectively. 2) considering to the need for developing School-Based Management of School under Sisaket Primary Education Service Area Office 1 and 3) the five principles of improving the efficiency of School under Sisaket Primary Education Service Area Office 1 have procedures and processes could be applied to all principles.

Keywords : School-based management; Need

บทนำ

การจัดการศึกษาในสังคมไทยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษา การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายทำให้มีการกระจายโอกาสและอำนาจการศึกษาสู่มวลหมู่ประชาชนท้องถิ่น และสถานศึกษามากขึ้น จัดดำเนินการบริหารราชการตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ที่ถือเป็นยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษา ในหมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ มีเอกภาพทางด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน

ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และในมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ บริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 12) ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base Management) ชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยพลังความรู้ ความสามารถ และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อปฏิรูปความสำเร็จในการจัด การศึกษาของโรงเรียน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวคิดด้านการบริหารจัดการโรงเรียนหรือการ บริหารสถานศึกษา (School Management Approach) ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วง ทศวรรษที่ 1980 เป็นรูปแบบการบริหารที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการ เป็น การบริหารที่ยึดโรงเรียนเป็นแกนกลาง หรือเป็นฐานในการคิดและกำหนดการดำเนินงานใน โรงเรียนของแต่ละโรงเรียนของตนเองด้วยตนเอง ให้โรงเรียนดูแลรับผิดชอบ ให้โรงเรียนดูแล รับผิดชอบการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยตนเองเป็นหลัก เป็นรูปแบบและแนวคิดในการบริหารที่ จะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปจากส่วนกลาง หรือจากเขตพื้นที่ไปยัง สถานศึกษาโดยตรง ทำให้สถานศึกษามีอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารตนเองในลักษณะ เชิงเบ็ดเสร็จ มีความคล่องตัวและมีอิสระมากยิ่งขึ้น คล่องตัวมากขึ้นในการบริหารโรงเรียนในทุก ด้านเกี่ยวกับการกิจของโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการและหลักสูตร การเงินและงบประมาณ การ บริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป สิ่งสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนตามแนวคิดนี้ ของไทยที่เด่นชัดคือ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้เน้นการ กระจายอำนาจ เน้นการบริหารงานในแบบมีส่วนร่วม ที่บทบาทของผู้มีส่วนร่วมเป็นแบบหุ้นส่วน (Partner) ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stake-holders) เป็นการมีส่วน ร่วมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันบริหารให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยตรงให้ มากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546: 1-4) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ จะทำให้การปฏิรูปการเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จ (กิริยคุณภา หนูอินทร์, 2562: 33) สอดคล้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการออกแบบองค์การใน การปฏิรูปภาครัฐโดยเฉพาะด้านการศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนให้เกิดสมดุล ความเสมอภาคของอำนาจ หน้าที่ เป็นแนวทางการปฏิรูปการปกครองบังคับบัญชาโดยยึดฐานของการตัดสินใจร่วมกันเป็นหลัก สำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางตามวิถีแห่งประชาธิปไตย เป็นกระบวนการปฏิรูปการบริหารจัดการให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาคือคุณภาพผู้เรียน รวมทั้ง

สร้างสรรค์บุคลากรทางการศึกษามีอาชีพ (David, 1996 , อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ปาเห, 2566: 32-33)

แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) เป็นแนวการปฏิบัติการศึกษาที่มุ่งเน้นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้โรงเรียน เพราะการศึกษาที่เกิดขึ้นของโรงเรียน ผู้บริหารควรมีอำนาจการบริหาร อำนาจการจัดการ อำนาจการตัดสินใจ และมีอิสระในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนในทุกเรื่องเกี่ยวกับจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามบริบทของสังคม และความต้องการจำเป็นของชุมชน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญแก่ครูและนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้คนไทยสามารถปรับตัวให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการทำงาน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าต่อไป ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีหลักการบริหารโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ชุมชนส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เข้ากับสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบันได้ และยังเป็นการนับว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เมื่อมีความพร้อมในด้าน ต่าง ๆ ข้างต้น จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ข้างต้น ข้าพเจ้าจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้สถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีศักยภาพในการทำงาน เป็นอนาคตที่ดีของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 รวมทั้งสิ้น 2,259 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 258 คน ครู 2,001 คน ในสถานศึกษา 258 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 จำนวน 331 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 38 คน และครูจำนวน 293 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 ที่โรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทานจำนวน 2 คน และเป็นผู้บริหารได้รับรางวัลดีเด่นจำนวน 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นเนื้อหาในการวิจัย คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัย ประกอบด้วย 5 หลัก ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบไปด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต

1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's scale)

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open End) สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1

3.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview Form) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานะภาพของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 จำนวน โดยเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 หลัก ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการศึกษาให้แก่ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 สรุปผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ หลักการบริหารตนเอง หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักที่มียค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ หลักการบริหารตนเอง หลักการกระจายอำนาจ และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวม

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล
1. หลักการกระจายอำนาจ	4.35	0.48	มาก	4.60	0.46	มากที่สุด
2. หลักการมีส่วนร่วม	4.23	0.59	มาก	4.46	0.58	มาก
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน	3.98	0.58	มาก	4.50	0.62	มาก
4. หลักการบริหารตนเอง	4.39	0.49	มาก	4.65	0.51	มากที่สุด
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล	4.36	0.54	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด
รวม	4.26	0.45	มาก	4.56	0.48	มากที่สุด

2. ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้แก่ 1) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 2) หลักการบริหารตนเอง 3) หลักการกระจายอำนาจ 4) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และ 5) หลักการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ
1. หลักการกระจายอำนาจ	4.35	4.60	0.057	3
2. หลักการมีส่วนร่วม	4.23	4.46	0.054	5
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน	3.98	4.50	0.131	1
4. หลักการบริหารตนเอง	4.39	4.65	0.059	2
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล	4.36	4.60	0.055	4

3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 มีดังนี้

1) หลักการกระจายอำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมวางแผน กระจายอำนาจไปยังงาน 4 ฝ่าย มอบหมายผู้รับผิดชอบตามความถนัด และประสบการณ์ ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบตามโครงสร้าง สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มอบหมาย ให้อำนาจในการตัดสินใจให้การช่วยเหลือในงานที่มอบหมาย ติดตามและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผนการนิเทศรายงานผลสะท้อนกลับ

2) หลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมวางแผนการดำเนินการ เชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมทำกิจกรรม สร้างภาคี 4 ฝ่ายให้มีส่วนในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้ปกครองสะท้อนผลการจัดการศึกษา และเสนอแนวทางพัฒนา สร้างบทบาทการมีส่วนร่วมให้เกิดผู้นำและผู้ตาม นำนวัตกรรมจากสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นมาปรับใช้ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสถานศึกษา

3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน สถานศึกษาส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางาน ร่วมมือกับวิทยากรจากภายนอก จัดตั้งเครือข่ายการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้ร่วมติดตามผู้เรียน ชุมชนเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา ให้ความเห็นในการจัดทำโครงการ การจัดสรรงบประมาณ ร่วมอภิปราย แนวทางการพัฒนาสถานศึกษา

4) หลักการบริหารตนเอง สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพบริบทของตนเอง กำหนดทิศทางการดำเนินการตามบริบทของตนเอง จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง พิจารณานโยบายจากส่วนกลางมาใช้ตามความพร้อมของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนปฏิบัติการ

5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน จัดทำรายงานการดำเนินการในโครงการต่าง ๆ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าตรวจการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้หน่วยงานภายนอกมีส่วนในการตรวจสอบ รายงานผลไปยังหน่วยการต้นสังกัด เปิดเผยข้อมูล ประชาสัมพันธ์การดำเนินการของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ หลักการบริหารตนเอง หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักการกระจายอำนาจ และหลักที่มีค่าน้อยที่สุดคือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์วินิส สุขเผือก (2559: 107-111) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมหลักการทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพการดำเนินงานในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับ คือ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หลักการบริหารตนเอง หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์พิชชา ชูวงษ์ (2561: 147-150) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักการพัฒนาทั้งระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ หลักการบริหารตนเอง หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หลักการกระจายอำนาจ และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของตะวัน วรณสินธ์ (2563: 129-130) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 5 ด้านคือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้านหลักการบริหารตนเองด้าน และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีสภาพการบริหารเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้านหลักการบริหารตนเอง และด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปญญัญญา ศรีสุข (2563: 118-119) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา บุญตามทัน (2564: 93-96) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการกระจายอำนาจ รองลงมา คือ ด้านการรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการบริหารตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูฮายมี સાແລ (2564: 135) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาสโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชิต อ่อนจันทร์ (2564: 83-88) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณรังษี อินทมะโน (2566: 98-99) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดการเรียนรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดการเรียนรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยหลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ หลักการบริหารตนเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muslihah (2015: 11-23) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับความฉลาดทางอารมณ์และสมรรถนะของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทางศาสนาจังหวัดบันเติน พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามการรับรู้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rey and Cabardo (2016: 81-94) ได้ศึกษา เรื่อง ระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า สภาพการดำเนินงานของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากและมีความพอใจในการดำเนินการในระดับมาก นั้นหมายความว่า ระดับการนำการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนโดยรวม โรงเรียนทุกแห่งได้นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pato (2023: 142-175) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น

ฐาน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเอกชนในจังหวัดคามารีเนสนอร์เต พบว่า ระดับการปฏิบัติ ตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเอกชนในจังหวัดคามารีเนสนอร์เต ในเรื่องของการนำสู่การปฏิบัติและการบริหารงาน หลักสูตรและการเรียนรู้ การรับผิดชอบและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการจัดการทรัพยากรอยู่ในระดับสูง และไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ลาญาติ (2565: 118-119) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจาก ค่าเฉลี่ยมากไปน้อยคือ การตรวจสอบและถ่วงดุลรองลงมาคือ การกระจายอำนาจ การบริหาร ตนเองและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะความแตกต่างทางด้านบริบท พื้นที่ นโยบายการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การมอบหมายภาระงาน และความ เป็นอิสระในการดำเนินการที่แตกต่างกัน ทำให้ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตกต่างกัน ไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumarsono (2019: 1-11) ได้ศึกษา เรื่อง โอกาสในการนำ ดำเนินการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ตัวชี้วัดที่น่าสนใจที่สุดของโอกาสในการดำเนินการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงใต้มีทั้งประเภทนโยบาย ผลกระทบเชิงนโยบาย ความโปร่งใส การแบ่ง งาน นโยบาย ความเป็นอิสระของโรงเรียน การปรับปรุงคุณภาพโรงเรียน นโยบายขอบเขต การ ดำเนินนโยบาย และการชี้แนะครู

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ หลักการบริหาร ตนเอง หลักการกระจายอำนาจ และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปฏิญา ศรีสุข (2563: 118-119) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ การบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การ บริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

บริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ลาภชาติ (2565: 118-119) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยคือ การบริหารตนเอง รองลงมาคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจ และการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารตนเอง การกระจายอำนาจและการตรวจสอบและถ่วงดุล

3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 ได้มาโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 ครบถ้วนทุกด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการกระจายอำนาจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมวางแผนในการกระจายอำนาจไปยังงาน 4 ฝ่าย โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างและภาระงาน มอบหมายผู้รับผิดชอบโดยพิจารณาจากความถนัด และประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคลากร จัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเป็นไปตามโครงสร้างและระเบียบทางราชการ สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้มอบหมายให้กับบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรได้สร้างทีมในการปฏิบัติงาน ให้อำนาจในการตัดสินใจตามขอบข่ายงาน ให้การช่วยเหลือในงานที่มอบหมายไปตามความเหมาะสม ติดตามและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผนการนิเทศงานให้มีความทั่วถึง มีการรายงานผลสะท้อนกลับมาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 2) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการมีส่วนร่วม คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการของสถานศึกษาตั้งแต่เริ่มกระบวนการ เชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมทำกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นตามโอกาสและความพร้อม สร้างภาคี 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนนักเรียน ให้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรรวมไปถึงการเลือกหนังสือแบบเรียน ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ให้ผู้ปกครองช่วยในการสะท้อนผลการจัดการศึกษา และร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมให้เกิดผู้นำและผู้ตามในแต่ละกระบวนการหรือกิจกรรม นำนวัตกรรมจากสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นมาปรับใช้กับสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้มีบทบาทในการ

แสดงความคิดเห็นในแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา 3) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ประชาชนชาวบ้านในด้านต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ ทหารายได้ระหว่างเรียน เชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและบ่อยครั้ง ร่วมมือกับวิทยากรจากภายนอกตามโอกาสและความเหมาะสม จัดตั้งเครือข่ายการศึกษาเชื่อมโยงตามบริบทของสถานศึกษา จัดทำโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้ร่วมติดตามผู้เรียน เป็นผู้ช่วยสอนร่วมกับครูในสถานศึกษา จัดให้ชุมชนได้เสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่เริ่มต้นวางแผนการจัดการศึกษา ให้ความคิดเห็นในการจัดทำโครงการ การจัดสรรงบประมาณ ร่วมอภิปรายแนวทางการพัฒนาของชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการห้องเรียน ร่วมกันอภิปรายในแต่ละประเด็น แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาจนเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่าย 4) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการบริหารตนเอง คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพบริบทของตนเอง กำหนดทิศทางการดำเนินการในสถานศึกษาที่เป็นไปในบริบทของตนเอง ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน ปรับปรุงการดำเนินการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง พิจารณานโยบายจากส่วนกลางมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการตามความพร้อมของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากทรัพยากรที่มีอยู่ของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี บุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้และมีส่วนในการจัดทำแผนปฏิบัติการตั้งเริ่มกระบวนการจนจบกระบวนการ 5) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล คือ สถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน จัดทำรายการดำเนินการในโครงการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้าตรวจการดำเนินงานของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนในการตรวจสอบตามความเหมาะสม มีการรายงานผลไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ประชาสัมพันธ์การดำเนินการของสถานศึกษาผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ นิเทศติดตามในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และรับการนิเทศ ติดตามจากเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานอื่น จัดทำรายงานเอกสารให้เกิดความโปร่งใส น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้ตลอด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้แก่ หลักการคืบอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หลักการบริหารตนเอง หลักการกระจายอำนาจ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมกระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามแนวการกระจายอำนาจ ให้เกิดประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นำข้อมูลในการจัดลำดับความต้องการจำเป็นไปวางแผนการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนา ให้มีความสำคัญในการพัฒนาแต่ละด้านได้ตรงตามสภาพปัจจุบัน เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้สถานศึกษาได้รู้จักดีของตนเอง รับรู้สภาพปัจจุบัน และรู้เป้าหมายที่พึงประสงค์จะทำให้เกิดขึ้น และได้แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 ที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กานต์พิชชา ชูวงษ์. (2561). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- กิตติพงษ์ ลาญาติ. (2565). แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิริยณภา หนูอินทร์. (2562). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School-Based Management. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 1(4), 33-39.
- เจนจิรา บุญตามพัน. (2564). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์

- ชูฮายมี สาแล. (2564). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- ตะวัน วรณสินธ์. (2563). สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ปฎิญา ศรีสุข. (2563). แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงษ์วินิส สุขเผือก. (2559). การศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
- พรรณรังสี อินทมะโน. (2566). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดการเรียนรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิชิต อ่อนจันทร์. (2563). แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน (S-B-M). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Muslihah, O. E. (2015). *Understanding the Relationship between School-Based Management, Emotional Intelligence and Performance of Religious Upper Secondary School Principals in Banten Province. Higher Education Studies*, 5(3), 11-23. <http://dx.doi.org/10.5539/hes.v5n3p11>
- Pato, J. B. (2023). *School-Based Management Practices of Selected Public Secondary Schools in The Division of Camarines Norte. Iconic Research and Engineering*, 6(12), 142-175

Rey, J. & Cabardo, O. (2016). Levels of Participation of the School Stakeholders to the Different School-Initiated Activities and the Implementation of School-Based Management. *Inquiry & Action in Education*, 8(1), 81-94.

Sumarsono, R. B. (2019). Opportunities for the Implementation of School-Based Management in the Eastern Area of Indonesia. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 5(4), 180-196.